

Sygn. akt IV U 1331/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: S SO Natalia Lipińska

Protokolant: st.sekr.sądowy Jolanta Stawarz

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2012 r. w Tarnowie na rozprawie

odwołania A. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

w sprawie A. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

skarga o wznowienie postępowania w sprawie IV U 938/11

oddala skargę o wznowienie postępowania.

Sygn. akt IV U 1331/12

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 28 grudnia 2012 r.

W dniu 4 grudnia 2012 r. A. C. wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt

IV U 938/11, oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 11 października 2011 r., nr (...), wstrzymującej ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 r. dalszą wypłatę emerytury. Uzupełniając skargę, ubezpieczona podniosła, iż domaga się wznowienia postępowania w sprawie IV U 938/11,

a w konsekwencji zmiany zapadłego w tej sprawie wyroku i przyznania jej prawa do zaległych świadczeń wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

A. C. urodziła się (...)

dowód:

- wniosek o emeryturę z dnia 04.11.2008 r.- k. 1 akt ZUS,

Od 1 września 1977 r. do 31 maja 1984 r. ubezpieczona była zatrudniona w ramach stosunku pracy w Wojewódzkim Biurze Geodezji i (...) w T., od

1 czerwca 1984 r. do 31 grudnia 1998 r. w Urzędzie Wojewódzkim w T., zaś od 1 stycznia 1999 r. do nadal pracuje w (...) Urzędzie Wojewódzkim w K. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

dowód:

- kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych wraz z drukami Rp-7- k. 7-13 akt ZUS,
- zaświadczenie z dnia 16.02.2009 r.- k. 35 akt ZUS,

W dniu 4 listopada 2008 r. A. C. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę.

dowód:

- wniosek o emeryturę z dnia 04.11.2008 r.- k. 1 akt ZUS,

Decyzją z dnia 24 listopada 2008 r. (...) Oddział w N. przyznał ubezpieczonej od dnia 1 listopada 2008 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, prawo do emerytury, zawieszając wypłatę tego świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawczynię zatrudnienia. W decyzji tej organ rentowy zaznaczył, że w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 24.11.2008 r.- k. 30 akt ZUS,

W związku z wnioskiem ubezpieczonej o wznowienie wypłaty świadczenia oraz kolejnymi wnioskami o zmianę stażu pracy i przeliczenie podstawy wymiaru emerytury, decyzjami z dnia: 12 marca 2009 r., 17 kwietnia 2009 r., 28 stycznia 2010 r. i 8 marca 2010 r. (...) Oddział w N. zawieszał wypłatę należnej wnioskodawczyni emerytury z powodu osiągnięcia przez nią przychodu w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia

dowód:

- decyzje ZUS z dnia: 12.03.2009 r., 17.04.2009 r., 28.01.2010 r. i 08.03.2010 r.- k. 43, 70, 86, 104 akt ZUS,

Decyzją z dnia 11 października 2011 r. (...) Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) oraz art. 28 ustawy z dnia

16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. nr 257, poz. 1726), wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę A. C. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia. W decyzji tej organ rentowy zaznaczył, że w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć w Oddziale ZUS świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

dowód:

- decyzja ZUS z dnia 11.10.2011 r.- k. 147 akt ZUS,

Powyższa decyzja została zaskarżona przez ubezpieczoną odwołaniem. Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt IV U 938/11, Sąd Okręgowy w Tarnowie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

dowód:

- wyrok SO w Tarnowie z dnia 21.12.2011 r.- k. 153 akt ZUS,

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił w oparciu o dokumenty.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania podlegała oddaleniu.

Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c., skarga o wznowienie postępowania jest dopuszczalna w przypadku zakończenia postępowania prawomocnym wyrokiem.

Jak stanowi art. 401¹ k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W niniejszej sprawie ubezpieczona domagała się wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 21 grudnia 2011 r., sygn. akt IV U 938/11, oddalającego odwołanie od decyzji (...) Oddział w T. z dnia 11 października 2011 r., nr (...), zmiany tego orzeczenia i przyznania jej prawa do zaległych świadczeń wraz z ustawowymi odsetkami.

Wskazaną wyżej decyzją organ rentowy wstrzymał od dnia 1 października 2011 r. wypłatę A. C. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia. Podstawę prawną takiego rozstrzygnięcia, poza przepisami ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), stanowił przepis art. 28 ustawy z dnia

16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. nr 257, poz. 1726).

W wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że

art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, umarzając postępowanie w pozostałym zakresie (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285).

Ubezpieczonej służyło zatem prawo wystąpienia do sądu ze skargą o wznowienie postępowania w sprawie IV U 938/11 na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Jak wskazano w Komunikacie prasowym po rozprawie dotyczącej uzyskania prawa do emerytury bez rozwiązania stosunku pracy (K 2/12), podstawowy problem w rozpatrywanej sprawie dotyczył oceny, czy ustawodawca, rozciągając

obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą- jako warunek realizacji prawa do emerytury- na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Trzeba mieć bowiem na uwadze, iż **do dnia 7 stycznia 2009 r. obowiązywał**

art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.). Przepis ten **stanowił o zawieszaniu emerytury bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta**, z tytułu kontynuowania zatrudnienia (bez rozwiązania stosunku pracy)

u pracodawcy, u którego pozostawał w stosunku pracy bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Dlatego też decyzją z dnia 24 listopada 2008 r. (...) Oddział w N. przyznając ubezpieczonej od dnia 1 listopada 2008 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, prawo do emerytury, zawiesił wypłatę tego świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawczynię zatrudnienia w (...) Urzędzie Wojewódzkim w K..

Od dnia 8 stycznia 2009 r., na mocy art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1507), **uchylono** w strukturze tego przepisu **ustęp 2a** (dodany od dnia 1 lipca 2000 r.), **uzależniający pobieranie świadczenia, bez względu na wysokość osiąganego przychodu, od uprzedniego zaprzestania zatrudnienia**, tj. rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Uchylenie wspomnianego przepisu, jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy, było konsekwencją realizacji, przygotowanego przez resort pracy i polityki społecznej programu „Solidarność pokoleń- działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50-tym roku życia”. Program ten był pakietem działań rządowych zmierzających do poprawy stopnia zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia w Polsce. Uchylenie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej oznaczało usunięcie jednej z barier aktywności zawodowej osób po 50 roku życia. Wcześniej pracownik, który chciał otrzymać emeryturę, bo miał już do niej prawo, musiał rozstać się z pracodawcą. W praktyce bardzo często po upływie wymaganego okresu strony zawierały kolejną umowę, jednakże pracodawca mógł podjąć decyzję, czy chce zatrudnić emeryta. Na skutek dokonanej zmiany, pracownik nie był zobowiązany nawet do poinformowania pracodawcy o skorzystaniu z uprawnień emerytalnego.

W ten sposób całkowicie wyeliminowano instytucję zawieszalności prawa do emerytury w sytuacji, gdy ubezpieczony osiągnął powszechny wiek emerytalny, ustalił uprawnienia emerytalne i rozpoczął pobieranie świadczenia, równocześnie kontynuując zatrudnienie u dotychczasowego lub innego pracodawcy. Innymi słowy, ustawodawca dopuścił, nie stawiając żadnych przeszkód prawnych, do nieograniczonego (w pełnej wysokości) łączenia dwóch świadczeń: z pracy i ubezpieczeń społecznych.

Z dniem 1 stycznia 2011 r., na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726), do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych **dodano art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta** z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 1 października 2011 r. Z uwagi na taką regulację, decyzją z dnia 11 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał od 1 października 2011 r. wypłatę A. C. emerytury z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia.

W wyniku opisanej wyżej zmiany nastąpił powrót do sytuacji sprzed 8 stycznia 2009 r. Brzmienie „nowego” art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest identyczne, jak obowiązującego do 7 stycznia 2009 r. przepisu art. 103 ust. 2a. Konsekwencją nowej regulacji było odsunięcie w czasie możliwości efektywnego korzystania z emerytury do chwili rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy z podmiotem, będącym jego pracodawcą bezpośrednio przed dniem nabycia tego prawa.

Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12, w Dzienniku Ustaw, art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw utracił moc w zakresie, w jakim przewidywał stosowanie art. 103a ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. Natomiast art. 103a powołanej ustawy pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Reasumując, zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Jak wynika z treści przytaczanego już Komunikatu prasowego, rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1 października 2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, należy dojść do wniosku, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej- późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Trybunał zwrócił ponadto uwagę, że ustawodawca przewidział wprawdzie w art. 194c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodaną ustawą z dnia 10 czerwca 2011 r. o zmianie tej ustawy, możliwość ponownego, korzystniejszego od zasad ogólnych, ustalenia wysokości świadczenia dla osób, które złożyły wnioski o emeryturę w latach 2009-2010, a którym świadczenie zostało zawieszane od 1 października 2011 r., jednakże uzależnił skorzystanie z niej od spełnienia warunku niepobierania zawieszanej emerytury przez 18 miesięcy. Tym samym osoby, które go nie spełnią, mogą wprawdzie przeliczyć wysokość emerytury po rozwiązaniu stosunku pracy, ale na zasadach ogólnych- świadczenie zostanie zatem wyliczone według kwoty bazowej albo średniego dalszego trwania życia na dzień złożenia wniosku, którego mogliby nie składać, gdyby wiedzieli, że zostanie w stosunku do nich zmieniona treść ryzyka emerytalnego.

Mając na uwadze stan faktyczny w niniejszej sprawie, podkreślić trzeba, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła z dniem 1 listopada 2008 r., a zatem w chwili obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiącego o zawieszeniu emerytury bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (OTK-A 2006/2/15) uznał, że przepis ten jest zgodny z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1285) dotyczy tymczasem art. 103a ustawy, który wszedł w życie dopiero z dniem 1 stycznia 2011 r. oraz zawieszenia prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo

w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Nie znajduje zatem zastosowania w niniejszej sprawie, skoro A. C. prawo do emerytury nabyła z dniem 1 listopada 2008 r.

Na marginesie zauważyć należy, że zarówno sentencja, jak też uzasadnienie zapadłego w sprawie K 2/12 wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie odnoszą się do kwestii wypłaty wyrównania emerytom, którym z powodu kontynuowania zatrudnienia zawieszono prawo do emerytury.

Orzeczenia Trybunału mają zaś moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP). Co do zasady wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba, że Trybunał Konstytucyjny określi inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego (art. 190 ust. 3). Jedynym skutkiem prawnym orzeczenia o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądu, decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, określonym przez Konstytucję RP, jest możliwość żądania wznowienia postępowania lub uchylecia decyzji z powołaniem się na takie orzeczenie jako podstawę żądania (art. 190 ust. 4). W szczególności Konstytucja (ani też inny przepis prawa) nie określają sposobu rozstrzygnięcia sprawy w sytuacji, gdy strona zdecyduje się na skorzystanie ze środka przewidzianego w art. 190 ust. 4.

Niekorzystną dla emerytów interpretację skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego potwierdzają konstytucjoniści. Jak podają, orzeczenia Trybunału działają tylko w przód. Jeżeli zatem rząd lub parlament nie przygotuje oddzielnej ustawy, by naprawić szkody wyrządzone przez niekonstytucyjne przepisy, emeryci będą musieli samodzielnie walczyć

o swoje prawa przed sądami. Takie są zasady państwa prawa, w którym żyjemy. W takiej sytuacji jednak **podstawę roszczeń emerytów powinien stanowić przepis art. 41⁷ kodeksu cywilnego, który daje prawo do dochodzenia rekompensaty za szkody wyrządzone poprzez wydanie aktu normatywnego uznanego później za niezgodny z Konstytucją**, nie zaś ogólne przepisy dotyczące wznowienia postępowania. Zgodnie z art. 442¹ § 1 kodeksu cywilnego, zainteresowani mają trzy lata na wystąpienie z takim roszczeniem („Rzeczpospolita” z dnia 24 stycznia 2013 r., nr 20 (9444), str. C1).

Mając na uwadze powyższe, stwierdzić należało, iż pomimo istnienia okoliczności uzasadniających podstawę wznowienia (art. 401¹ k.p.c.), skarga ubezpieczonej o wznowienie postępowania w sprawie IV U 938/11, podlegała oddaleniu na podstawie powołanych przepisów prawa oraz art. 412 § 2 k.p.c., ponieważ okoliczności te nie miały wpływu na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, które odpowiada prawu.